

Vacsaíní chun cosaint ar **HPV**, **MenACWY** agus **Tdap**

Eolas do thuismitheoirí agus do dhaltaí atá ag tosú ar an meánscoil in 2020

Maidir leis an mbileog seo

Is do thuismitheoirí agus do dhaltaí an bhileog seo, agus tá súil againn go léifidh sibh le chéile í.

Beidh na foirne vacsaínithe scoile FSS ag cur vacsaíní HPV, Tdap agus Men ACWY ar fáil do gach dalta sa chéad bhliain - idir bhuaicillí agus chailíní. Is gnách go ndéantar dhá chuairt ar an scoil chun na vacsaíní sin a chur ar fáil, cuairt amháin sa chéad téarma agus cuairt eile cúig nó sé mhí níos déanaí. Táimid ag iarraidh ar thuismitheoirí agus ar chaomhnóirí foirm ghairid a léamh, a shíniú agus a chur ar ais le léiriú go n-aontaíonn siad go bhfaighidh a bpáiste na vacsaíní seo. Tugtar “Foirm toilithe vacsaínithe do pháistí atá ag tosú sa chéad bhliain ar an meánscoil i Meán Fómhair 2020” ar an bhfoirm sin.

Sa bhileog seo, gheobhaidh tú eolas faoi na rudaí seo a leanas:

- na vacsaíní a chuirtear ar fáil do dhaltaí sa chéad bhliain – na rudaí a gcuireann siad cosaint ar fáil orthu agus na dáileoga a bhíonn de dhíth
- cuairteanna na bhfoirne vacsaínithe scoile
- ceisteanna coitianta
- cá háit ar féidir leat tuilleadh faisnéise a fháil
- an fhoirm toilithe

Má bhíonn ceist agat faoi aon chuid den bhileog seo agus tú i do thuismitheoir nó i do dhalta, déan teagmháil le ball den fhoireann vacsaínithe. Tá uimhir fóin d'fhoirne áitiúla ar fáil sa phacáiste seo.

Na vacsaíní a chuirimid ar fáil

Is substaint í vacsaín a chuireann imdhíonacht (cosaint) ar fáil i leith galar ar leith. Tá trí vacsaín á gcur ar fáil chun cosaint ar ghalair thógálacha.

Tugann **an vacsaín HPV** cosaint ar an víreas HPV a d'fhéadfadh a bheith ina chúis le hailse i measc cailíní agus buachaillí araon.

Tugann **an vacsaín MenACWY** cosaint ar cheithre chineál galair mheiningeacocúil a d'fhéadfadh a bheith ina chúis le meiningíteas (athlasadh na líneála thart timpeall ar an inchinn) agus / nó seipticéime (nimhiú fola).

Vacsaín Tdap, a thugann cosaint ar:

- theiteanas (tocsain teiteanais a d'fhéadfadh a bheith ina chúis le freangaí matáin phianmhara agus le trithí)
- diftéire (baictéir a d'fhéadfadh a bheith ina gcúis le scornach thinn agus le mórdhearcachtaí anáilaithe) agus
- pertussis (baictéir ar a dtugtar triuch freisin agus atá ina gcúis le casachtach thromchúiseach agus le hurlacan)

Vacsaín HPV:
tugann sí
cosaint ar ailse

Vacsaín MenACWY:
tugann sí cosaint ar
mheiningíteas

Vacsaín Tdap:
tugann sí cosaint
ar bhaictéir
dhíobhálacha

Cuairteanna na bhfoirne vacsaínithe scoile

Tabharfaidh na foirne vacsaínithe scoile FSS dhá chuairt ar scoileanna chun vacsaíní a thabhairt do dhaltáí. Seo a leanas na vacsaíní a thabharfar le linn na gcuairteanna

- Cuairt 1 sa chéad téarma: vacsaín HPV agus vacsaín Tdap (2 instealladh)
- Cuairt 2 thart ar sé mhí níos déanaí: vacsaín HPV agus vacsaín MenACWY (2 instealladh)

D'fhéadfadh sé go mbeadh gá le clár vacsaínithe scoile FSS a reáchtáil ag ionad éagsúil nó go nglacfaidh sé níos mó ama é a reáchtáil de bharr Covid-19. Déanfaimid ár ndícheall chun athruithe a laghdú a oiread agus is féidir.

Tugtar aon vacsaín amháin i ngach aon lámh.

Na vacsaíní - tuilleadh sonraí faoi gach ceann acu

Vacsaín 1

Vacsaín HPV – do chailíní agus do bhuachaillí

Cad is HPV ann?

Is ionann HPV agus ‘papalómaivíreas daonna’, rud ar grúpa de bhreis is 100 víreas é. Tá an víreas HPV an-choitianta; tógfaidh an chuid is mó de dhaoine ionfhabhtú HPV de chineál éigin i rith a saoil. Féadann tú an víreas HPV a tholghadh trí bheith gníomhach go gnéasach le duine a bhfuil an víreas air nó uirthi cheana féin. Ní gá formhór ionfhabhtuithe HPV a chóireáil. É sin ráite, i gcás daoine áirithe, fanann an t-ionfhabhtú HPV ina gcorp agus bíonn sé ina chúis le hailse. Bíonn HPV ina chúis le faithní na mball giniúna chomh maith.

Tugann an vacsaín HPV cosaint ar ailse cheirbheacs agus ar ailsí eile. Gardasil 9 is ainm don vacsaín HPV.

Cén fáth a dtugtar an vacsaín HPV?

Tá an vacsaín HPV á tairiscint do chailíní sa chéad bhliain ó bhí 2010 ann. Déantar seo toisc gurb í an **ailse cheirbheacs** – ailse i mbéal na broinne – an cineál ailse is coitianta a bhfuil an víreas HPV mar chúis léi.

Mar sin féin, d'fhéadfadh an víreas HPV a bheith ina chúis le hailsí agus le fadhbanna eile a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar bhuachaillí, agus tá an vacsaín HPV á cur ar fáil do bhuachaillí freisin ó Mheán Fómhair 2019. Dá mhéad daoine óga atá vacsaínithe – idir **bhuachaillí agus chailíní** – is ea is fearr is féidir scaipeadh an ionfhabhtaithe a rialú.

Cé na tíortha ina dtugtar vacsaín HPV?

Tá clár vacsaín HPV i bhfeidhm in 115 tír faoi láthair, agus tugann 22 de na tíortha sin an vacsaín do bhuachaillí agus do chailíní. I measc na dtíortha sin, tá:

- An Astráil
- An Nua-Shéalainn
- An Ríocht Aontaithe
- An Iodáil
- An Iorua
- Na Stáit Aontaithe

Tá tuilleadh faisnéise maidir lena fheabhas atá éirithe leis na cláir sin ar fáil ar www.hpv.ie

Tugtar an vacsaín HPV i níos mó ná 100 tír chun cosc a chur le hailsí

Cuirtear an vacsaín HPV ar fáil do bhuachaillí agus do chailíní araon sa chéad bhliain.

Cé na hailsí a bhféadfadh HPV a bheith ina chúis leo?

D'fhéadfadh an víreas HPV a bheith ina chúis le raon de loit réamhaiseacha – cealla mínormálacha – i measc fear agus ban araon. Bíonn an víreas HPV ina chúis le:

- beagnach gach ailse cheirbheacs
- 5 ailse pite as gach 10 gcinn
- 7 n-ailse faighne as gach 10 gcinn
- 9 n-ailse tóna as gach 10 gcinn a bhaineann le HPV
- 9 gcás fhaithní na mball giniúna as gach 10.

Léirítear i dtaighde go bhfuil baint ag ionfhabhtú HPV leis na hailsí seo a leanas:

- tailse béil agus scornaí (béalfharaing)
- ailse an reictim
- ailse an péinis

Bíonn HPV ina chúis le hailse amháin as gach 20 ceann ar fud an domha

Tá an vacsaín HPV faighte ag níos mó ná 300,000 cailín in Éirinn agus ag 100 milliún duine ar fud an domhain

Cé mhéad dáileog den vacsaín HPV atá de dhíth?

Tá dhá dháileog den vacsaín de dhíth chun cosaint iomlán a thabhairt. Cuirtear an chéad dáileog ar fáil do dhaltai sa chéad téarma ar scoil agus cuirtear an dara dáileog ar fáil thart ar sé mhí ina dhiaidh sin. Is é an chéad bhliain ar an meánscoil an t-am is fearr leis an vacsaín a fháil, mar gur éifeachtaí a oibríonn sí ag an aois sin.

D'fhéadfadh go mbeidh níos mó dáileog de dhíth ar roinnt daltaí

Tá trí dháileog de dhíth ar aon duine a thosaíonn leis an gclár vacsaíne agus iad níos sine ná cúig bliana déag d'aois chun cosaint iomlán a thabhairt.

Vacsaín 2

Vacsaín MenACWY

Céard is galar meiningeacocúil ann?

Is tinneas tromchúiseach é galar meiningeacocúil a d'fhéadfadh a bheith ina chúis le meiningíteas (athlasadh na líneála thart timpeall ar an inchinn) agus le septicéime (nimhiú fola), agus d'fhéadfadh duine bás a fháil dá bharr. Tá roinnt cineálacha éagsúla baictéar meiningeacocúil ann, agus ba cheart go mbeadh vacsaín faighte cheana féin ag gach páiste nuair a bhí siad ina leanaí mar chosaint ar ghalair meiningeacocúil ghrúpa C.

Cuirfidh an vacsaín MenACWY leis an gcosaint i leith ghalair meiningeacocúil ghrúpa C. Cuirfidh sí cosaint bhreise ar fáil ar ghrúpaí meiningeacocúil A, W agus Y chomh maith. Anuas air sin, laghdaíonn an vacsaín seo an priacal go mbeidh tú i d'iompróir an ghalair, agus d'fhéadfadh sé sin cabhrú le daoine eile a chosaint freisin. Nimenrix is ainm don vacsaín MenACWY.

Ní sholáthraíonn an vacsaín sin cosaint ar gach grúpa baictéar meiningeacocúil, e.g. grúpa B, nó baictéir eile a d'fhéadfadh a bheith ina gcúis le meiningíteas. Mar sin, tá sé tábhachtach go dtuigeann tú na siomptóim ar cheart súil a choinneáil amach dóibh agus go lorgóidh tú cóir leighis má thagann siad ort.

D'fhéadfadh galar meiningeacocúil teacht ar dhuine go han-tapa ar fad. Ar na hairíonna a bhaineann leis, tá fiabhras, muineál righin, tinneas cinn, pianta sna hailt, agus gríos. D'fhéadfadh galar meiningeacocúil teacht ar dhuine ag aois ar bith, ach tá ráta is airde an ghalair le fáil i measc páistí atá níos óige ná cúig bliana d'aois, go háirithe páistí atá níos óige ná aon bhliain d'aois. Is é an chéad ghrúpa eile atá go mór i mbaol ná daoine óga atá cúig bliana déag go naoi mbliana déag d'aois.

Cé mhéad dáileog den vacsaín MenACWY atá de dhíth?

Ní theastaíonn ach dáileog amháin de vacsaín MenACWY chun cosaint a fháil.

Vacsáin 3

Vacsáin Tdap

Céard is Tdap ann?

Seasann Tdap do theiteanas, diftéire agus pertussis (an triuch).

Tugann an vacsaín seo cosaint ar bhaictéir agus tocsainí díobhálacha. Tugtar Boostrix ar an vacsaín Tdap.

D'fhéadfadh **teiteanas** a bheith ina chúis le freangaí pianmhara matán, trithí agus glas géill (deacracht le do bhéal a oscailt mar gheall ar fhreangaí matán), a chruthaíonn deacrachtaí anála agus bás.

Is galar tromchúiseach é **diftéire** a thosaíonn de ghnáth le scornach thinn agus a d'fhéadfadh forbairt go sciobtha chun deacrachtaí anála a chruthú. D'fhéadfadh sé dochar a dhéanamh don chroí agus don néarchóras freisin.

Is galar é **pertussis** (an triuch) a d'fhéadfadh a bheith ina chúis le tréimhsí fada casachta, tachtá agus urlacain ina bhfuil sé deacair anáil a tharraingt.

Is galair thromchúiseacha iad na hionfhabhtuithe sin go léir, agus d'fhéadfadh go mbeadh ar do pháiste fanacht san ospidéal mar thoradh orthu. Ar an gceann is measa, d'fhéadfadh na fadhbanna sin a bheith ina gcúis bás.

Cé mhéad dáileog den vacsaín i leith na diftéire, an teiteanais agus an treacha atá de dhíth chun cosaint iomlán a sholáthar?

Faoin am a mbeidh páistí sé bliana d'aois, ba cheart go mbeadh ceithre dháileog de vacsaín i leith an teiteanais, na diftéire agus an treacha faighte acu - is é sin:

- 3 dháileog mar leanbh
- teandáileog agus iad sna Naíonáin Shóisearacha

Laghdaítear an imdhíonacht i leith na ngalar sin de réir a chéile, mar sin moltar teandáileog a fháil chun cosaint bhreise a chur ar fáil. Is éard atá i gceist le teandáileog ná dáileog fhorlíontach sa bhreis. Is í seo an cúigiú dáileog agus an dáileog dheireanach, agus tabharfaidh sí cosaint fhadtréimhseach dóibh.

Beidh an cúrsa críochnaithe nuair a bheidh cúig dháileog faighte agat

Ceistanna coitianta

An féidir le dalta fanacht go dtí go mbeidh sé nó sí níos sine sula bhfaighidh sé nó sí vacsaíní HPV, MenACWY nó Tdap?

Cuireann an clár scoile FSS vacsaíní HPV, MenACWY agus Tdap ar fáil do dhaltaí sa chéad bhliain ar an meánscoil. Má chinneann tú go bhfanfaidh tú go dtí go mbeidh do pháiste níos sine chun na vacsaíní a fháil, beidh ar do dhochtúir teaghligh na vacsaíní a thabhairt do do pháiste, beidh ort táille riaracháin a íoc agus beidh ort féin íoc as na vacsaíní

An bhfaighidh mé taifead ar na vacsaíní a tugadh?

Gheobhaidh. Ar lá an vacsaínithe, déanfaidh an fhoireann vacsaínithe scoile na pasanna imdhíonta a uasdátú. Mura bhfuil pas imdhíonta agat, tabharfaidh ball den fhoireann imdhíonta ceann duit i ndiaidh an vacsaínithe.

Conas is féidir le daltaí ullmhú do lá an vacsaínithe?

Ar lá an vacsaínithe, ba cheart do dhaltaí:

- Bricfeasta a ithe
- Barréide ghearmhuinchilleach scaoilte a chaitheam

Conas atá a fhios againn go bhfuil vacsaíní sábháilte?

Tá gach vacsaín sábháilte agus tá sé léirithe go sábhálann siad beatha daoine agus go gcoisceann siad tinneas tromchúiseach. Déanann comhlachtaí idirnáisiúnta monatóireacht dhocht agus athbhreithniú ar vacsaíní go minic, comhlachtaí lena n-áirítear:

- an Eagraíocht Dhomhanda Sláinte
- an Ghníomhaireacht Leigheasra Eorpach
- na hIonaid um Ghalair a Chosc agus a Rialú sna Stáit Aontaithe

Tá tuairiscíú leanúnach á thabhairt ag na comhlachtaí idirnáisiúnta ar fad go bhfuil na vacsaíní a úsáidtear in Éirinn sábháilte agus nach bhfuil siad ina gcúis le haon fho-iarmhairt aitheanta fhadtéarmach.

An mbíonn fo-iarmhairtí gearrthéarmacha ag baint leis na vacsaíní?

Ní bhíonn fadhb ar bith ag an gcuid is mó de dhaltaí tar éis vacsaíní.

Bíonn an craiceann pianmhar, ata agus dearg ar dhaltaí áirithe sa lámh ina dtugtar an t-instealladh.

D'fhéadfadh tinneas cinn, tinneas boilg nó beagán fiabhrais teacht ar dhaltaí áirithe. Níor cheart a bheith buartha faoi seo mar is gnách go n-imíonn sé tar éis lá nó dhó.

An mbíonn fo-iarmhairtí fadtéarmacha ag baint leis na vacsaíní?

Níl aon fho-iarmhairt fhadtéarmach tuairiscithe.

